

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. IV. Observationes in Collectiones Latinas Corporis Juris Collectionibus
anteriores, speciatim consideratas & cum his collatas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

dicato loco; à quo eas desumpsit, eandemque ob causam *Leges* duntaxat refert, ubicumque non suppetebant *Canones* in idem Argumentum. 4. Quoniam hæc omnia, quæ ad idem Argumentum pertinent, ab eadem *Litterâ* non incipiunt, sæpius coactus fuit illa dividere, subque variis *Titulis*, longius aliquando distitis, collocare id, quod sub eodem Titulo disponi Argumenti conditio postularer; 5. Cùm nonnumquam Materiæ connexio Autorem induxerit, ut sub *Litteris* prioribus loqueretur de rebus, quæ ab aliâ *Litterâ* incipiunt, quàm ea, à quâ incipit res, quæ Argumenti præcipua Pars est: ad posteriores *Litteras* progressus, ad eam *Litteram* remittit, quoad *Canones*, qui congruunt *Litteris*, pro quibus alios non reperit. Hujus methodi exempla, suppetant duæ ultimæ *Litteræ*, quarum prior 4. *Capita* continet, in quibus solum indicat *Canones* relatos sub aliis *Litteris*, & posterior unico *Capite* constat, in quo eadem fit remissio ad *Litteras* priores; 6. Consilium hujus Collectionis eam cæteris ampliorem fecit, ccc. quippè *Capita* continet, sub quibus plurimi semper ferè *Canones* referuntur, & multæ *Leges*, aut *Observationes* ab ipso Autore profectæ, aliundevè sine mentione fontis quasitæ. 7. Collectionem præcedit *Historia* Canonum in ea adhibitorum, juxtâ seriem Temporum disposita, in quâ Autor notat eorum Epocham, Autores, occasionem & numerum: à *Canonibus Apostolorum*, exorditur, quos à S. CLEMENTE conditos fuisse suspicatur, à quibus transit ad Concilium *Carthaginense*, sub S. CYPRIANO habitum, mediante Sæculo III. quo reprobatum est *Baptisma* ab Hæreticis, aut Schismaticis, collatum, juxtâ Traditionem Ecclesiæ Africanæ, & quarundam aliarum. Dicit, S. BASILIUM hoc Decretum laudavisse honoris erga S. CYPRIANUM causâ, similiterque egisse Concilium Generale VI. illud quibusdam Temporum circumstantiis tribuendo, quæ cùm cessaverint, cessare pariter illud debet. Indè transit ad S. DIONYSIUM, Patriarcham *Alexandrinum*, quem dicit ORIGENIS fuisse Discipulum, & HERACLÆ Successorem in illâ Sede, & scripsisse ad BASILIDEM Epistolam circa plura *Capita*, quæ ab Ecclesiâ velut *Canones* recepta sunt: tum loquitur de Concilio *Antiocheno*, adversus PAULUM *Samosatensem* habitum, qui negabat Divinitatem JESU CHRISTI, quemque dicit damnatum, depositum & excommunicatum fuisse à Patribus illius Concilii, HYMENÆO Hierosolymitano, GREGORIO TAUMATURGO Episcopo *Neocæsariensi*, à THEODORO fratre ejus, & FIRMIANO Cæsareæ Cappadocum Episcopo; ipsumque Sententiæ eorum obtemperare recusantem, AURELIANO Imperatori velut contumacem fuisse denuntiatum, qui negotii discussionem ad Romanum Episcopum ejusque Suffraganeos remisit. Denique observat, nullos ex eo Concilio *Canones* superesse: GREGORIUM autem *Taumaturgum*, qui ipsi interfuit 12. condidisse.

Recensitis postea *Canonibus* PETRI *Alexandrini*, & *Canonibus* Conciliorum *Ancyranis*, *Neocæsariensis*, *Niceni*, Generalium I. *Antiocheni*, *Sardicensis*, *Laodiceni*, commemorat *Canones* S. ATHANASII, S. BALILII Magni, S. GREGORII NYSSENI & Synodi *Gangrensis*, circa quos magis solito diffusus est, & quorum occasione agit de *Anathemate*. Hinc transit ad *Canones* Concilii *Constantinopolitani II*. Generalis, tum ad *Canones* S. TIMOTHEI & S. CYRILLI Patriarcharum *Alexandrinorum*, ubi, occasione accepta de *Canonibus* THEOPHILI loquitur. Indè pergit ad *Canones* Concilii *Ephesini* Generalium III. tum loquitur de *Canonibus* Concilii *Carthaginensis*, in quo *Codex Ecclesiæ Africana* confectus est & Concilii *Calcedonensis*, Epistolæque GENNADII Patriarchæ *Constantinopolitani* ad Concilium *Romanum* directæ, in quâ ostendit, nullam iniquitatem *Simoniacæ* Ordinationis perperitate esse majorem; deindè consecutivè agit de *Conciliis* Generalibus V. VI. Concilio *Trullano VI*.

juncto, & VII. five *Niceno II*. breviterque perstricâ Epistolâ TARASTI Patriarchæ, ad Pontificem ADRIANUM, in quâ *Simoniacam* Ordinationem omni impietatis genere turgere probat ex *Scripturis*; transit ad Concilium *Constantinopolitanum* vocatum *Primo-Secundum*, suamque *Canonum* historiam claudit Concilio sub PHOTIO habito, quod eum Sedi suæ restituit. Conciliorum & *Canonum* Epochâ determinatur non definito anno, quo hæc Acta condita sunt, sed nuncupato Imperatore, qui tunc Imperio potiebatur.

Huic *Canonum* Historiæ, *Legum* Historiam adjicit *BLASTARES*, quam sicut, priorem usque ad Sæculi IX. finem producit, clauditque Collectione *BASILICORUM* divisâ in IX. Libros: pluribus autem *Articulis* distinxit ea, quæ pertinent ad *Canones*, unico verò comprehendit quidquid de *Legibus* dixit.

Paululum immorati sumus circa septimum discrimen Collectionis *BLASTARIS* & præcedentium, quoniam ex eo discitur, quam sint illius Collectionis rudetæ, quæ cognoscere magni refert.

CAPUT IV.

Observationes in COLLECTIONES LATINAS Corporis Juris Collectionibus anteriores, speciatim consideratas & cum his collatas.

Collectiones vetustiores, quæ in Corpus Juris ingressæ sunt, sunt Collectiones DIONYSII *Exigui*. Scilicet primò Collectio L. priorum *Canonum* Apostolorum. 2. *Canonum* Quatuor priorum Conciliorum Generalium & *Quinque* Particularium *Canone I*. Concilii *Calcedonensis* confirmatorum, cum *Canonibus* ejusdem Concilii: item *Canonum* Synodi *Sardicensis*, & *Codicis* Ecclesiæ Africanæ; 3. Collectio *Decretorum* Pontificum à SIRICIO usque ad ANASTASIUM (nullibi tamen Collectiones ipsæ laudantur, sed soli *Canones* in illis contenti) indè *Gratianus* desumpsisse videtur XLIV. *Canones* Apostolorum, quos hic illicque refert in unaquaque trium Partium suæ Collectionis, ibi enim, ut plurimum iisdem verbis referuntur, quibus apud DIONYSIUM concipiuntur, ut ex Collatione comprobatur est; indè desumptus est *Canon* laudatus à CLEMENTE III. *Cap. 3. de Corpore vitiatu*. Idem est de *Canone* laudato *Cap. 1. de Clerico Excom. ministr.* Indè quasitum est, quod ait LEO IX. *Dist. XVI. Can. 3.* indè observat CONTIUS in *h. Canon.* nullum esse exemplar Latinum *Canonum*, aut Concilium, quod plures quàm L. *Canones* Apostolorum contineat, esseque *Glossam* MS. apud *Gratianum*, quæ dicit ab Ecclesiâ Latinâ L. tantum recipi, ac reliquos XXXV. non esse in usu: indè etiam nascuntur *Notæ* *Correctorum Romanorum* in numerum horum *Canonum* in Occidente receptorum, sicut *Observationes* in eundem finem ab ANTONIO AUGUSTINO propositæ, *Dialogo VI. de Emendat. Gratiani*. Mirum videtur quòd, licet GLEASIUS *Can. 3. Dist. XV. §. 4.* *Librum* *Canonum* *Apostolorum* *Apocryphis* annoveraverat, DIONYSIUS *Exiguus*, qui eos magnificè commendat in *Prefatione* suæ Collectionis *Decretorum* Pontificiorum, quam JULIANO S. *Anastasia* (quæ hodie *Cardinalitius* *Titulus* est) *Sacerdoti* dicavit, eos nihilominus *Canones* latinitate donaverit; verum hoc evanesceat, posito quòd *Liber* *Canonum* *Apostolorum* ab illo Pontifice reprobatus, à *Priscillianistis* conditus fuerit. Vid. GONZAL. in ejus *Apparatu de origine &c. n. 43.* ubi laudatur DE MARCA.

Quoniam *Gratianus* nullum ex *Ephesino* Concilio *Canonem* laudat, quamvis *Canones* referat ex aliis Conciliis *Quinque* priorum Sæculorum, credibile est, eum usum fuisse *Prima* *Collectione* DIONYSII *Exigui*.

Exigui, qui hujus Concilii Canones omittit, idque inferri etiam potest, ex eo quòd sæpè Quinque priorum Saeculorum Canones juxta Autoris illius versionem laudat. Nec obijciendum est, eum aliquandò juxta versiones *Martini Braccarenfis*, & *ISIDORI Mercatoris* laudare: in iisdem enim locis, in quibus has versiones laudat, *DIONYSIANAM* etiam laudat, Canones referendo juxta triplicem hanc versionem, veluti Canones varios. Hujus rei exempla refert *ANTONIUS AUGUSTINUS Lib. 1. Dialogo X. & XI. de E-mend. Gratiani.*

Quoad Decreta Pontificum à *DIONYSIO* collecta, *Gratianus* ea sapius laudat, juxta Ordinem, quem apud illum obtinent Epistolæ Pontificum, à quibus desumpti sunt, non verò juxta numerum singulis earumdem Epistolarum Capitibus ibidem affixum. *DIONYSIUS* enim omnia Pontificis ejusdem Decreta sub continuâ numerorum serie collocavit, numeri, quem habent in Epistolâ, undè illa describit, nullâ mentione factâ. Vid. *Observat.* in *BURCHARDUM* post medium, quæ locum hunc illustrant.

Hæ tres *DIONYSII* Collectiones *Corporis Canonum* nomen antiquitùs gessisse videntur; *ANTON. AUGUSTINUS* de veteribus Canonum Collectoribus loquens, inter secundam & tertiam Partem suæ Juris veteris Epitomes, caput scribit in hoc Canonum Corpus. De eo fit mentio *Can. 1. DIST. XIX. & Can. 1. DIST. XX.* Ille *Corpus* illud laudat: hic varias Canonum species in eo contentas enumerat. Scilicet 1. Apostolorum. 2. Conciliorum Quinque priorum Saeculorum. 3. Decretorum Pontificum à *SIRICIO* usque ad *GREGORIUM* Juniorem. Porro, hæ tres Canonum species sunt in Collectionibus *Dionysii*. *HILARI* enim, sequentiumque Pontificum usque ad *GREGORIUM* Juniorem, Decreta iis postea adjecta sunt. His ita se habentibus manifestum est, eas Collectiones in *Corpus Juris* ingressas esse; quoniam *Corpus Canonum* fons communis erat, ex quo Collectores, Canonum saltem ex parte Compilationes suas hauriebant. *Corpus* illud nominatim laudatur *TIT. de Præbend. cap. 2.* à Concilio *Calcedonensi* sumpto, & à *DIONYSIO* collecto. Vid. *GONZALEM* in hunc Textum. Quædam Decreta ab eodem *Dionysio* collecta laudantur in Collectione *Gregorianâ*. Tale est Decretum *BONIFACII I.* laudatum *Cap. 4. de præsumpt.* & Decretum *GELASII* laudatum *TIT. de Concess. Præbend. c. 2.* desumptum ex ejus Epistolâ ad *Episcopos Dardaniæ*.

Quamvis *DIONYSIUS* aliquid exiflimationi Collectionis suæ Canonum Apostolorum detraxisset, dicendo in *Præfatione*, eos à plurimis reprobari; ipsi nihilominus in omnes ferè Collectiones Canonum ingressi, receptique sunt. Eorum consonantia cum Canonibus Conciliorum Quinque priorum Saeculorum superius probata, eis venerationem conciliavit, statim ac agnita fuit. Versio vetus cujus confusio, ut monet in *Præfatione*, videtur occasionem fuisse uni ex ejus Familiaribus, ut ipsum ad novam suscipiendam exhortaretur, ea ipsa est, (ut fertur) quam *JUSTELLUS* *Tom. 1. Biblioth. Juris veteris Canonici.* Huic etiam Argumento doctam utilemque operam navavit *VAN ESPEN* in suo opere Critico-Historico in Canones veteres.

Quidam Canones Africanorum Conciliorum in *Gregorianâ* Collectione laudantur, alii in Textibus indè accersitis, cæteri in Textibus, qui eos in probationem afferunt. Hujus postremi generis celeberrimum est *Cap. 12. de foro compet.* cæteri sunt *Cap. 5. de vitâ & honest. Cler. Cap. 2. de Precariis. Cap. de Fidejuss.* ex his tribus prius solùm reperitur in Conciliis Africanis.

Quidam Canones Africanorum Conciliorum in *Gregorianâ* Collectione laudantur, alii in Textibus indè accersitis, cæteri in Textibus, qui eos in probationem afferunt. Hujus postremi generis celeberrimum est *Cap. 12. de foro compet.* cæteri sunt *Cap. 5. de vitâ & honest. Cler. Cap. 2. de Precariis. Cap. de Fidejuss.* ex his tribus prius solùm reperitur in Conciliis Africanis.

Plerique Synodi *Sardicensis* Canones Decreto *Gratiani* inserti sunt scilicet; 4. 5. 7. 8. 13. 17. 18. 19. Primus & Secundus sunt in Collectione *GREGORII IX.* Primus *TIT. de Clericis non residentibus.* Secundus *TIT. de Elect. cap. 2.* cum modificatione, quæ abest ab Autographo, si non panituerit.

NICOLAUS I. putat Canones hujus Concilii Græco Latinoque idiomate scriptos fuisse, Græcè in Orientalium, Latine in Occidentalium usum. Nota Correctorum Romanorum in *Cap. 9. DIST. LXV. & Can. 5.* hujus Concilii desumptum, contrarium asserit factum. *DIONYSIUS Exiguus* in *Præfatione* in suam Collectionem Canonum, *Statuta quoque Sardicensis Concilii atque Africani, quæ Latine sunt edita,* eodem modo de *Sardicensibus* ac de

Africanis Canonibus loquitur, quos latine tantùm conditos fuisse constat.

Iidem Correctores in *cap. 9.* laudatum, observant *Can. 5. Conc. Sardicensis* aliter in Græco, aliter in Latino sermone concipi. Item observant in *Can. 4. CAUS. XI. QUÆST. III.* qui Latine 17. est, Græcè 14. idque ut probent, eos Canones Græcè referunt cum eorum versione; quoad *Can. 7.* relatum *Can. 36. CAUS. II. QUÆST. VI. & Can. 8.* relatum *Can. 28. CAUS. XXIII. QUÆST. VIII.* quædam inter Latinum & Græcum observant discrimina.

Codicis *Africani* Canones crebrò referuntur apud *Gratianum*, sed non eodem modo, quò sunt in eo Codice, subque numero, quem ibi habent; verùm prout sunt in Conciliis *Carthaginensibus*, vel *Milevitano.* Quoad Synodos *Carthaginenses* laudantur Canones è 1. 2. 3. 4. 5. 7. In 4. major, quàm in qualibet alterâ, Canonum numerus factus est: hæc itaque sapius laudatur, ita, ut ex ejus Canonibus quinque aut sex duntaxat relati non sint in Decreto. Fortè propter hanc suam copiam hi Canones in Codicem translati non fuere. Quoad Synodos *Milevitanas*, ex eâ tantùm *Gratianus* Canones laudat, (adversus Pelagianos habita est, & 8. vel 9. Canones in eos condidit) cum pluribus aliis circa alia Argumenta. Illorum præcipui continuâ serie referuntur in *fine DIST. IV. de Consecr.* Cæteri hæc illac vagantur. Concilium hoc perperam vocatur *Primum* in *Indice* Conciliorum à *Gratiano* laudatorum: est enim *Secundum* habitum an. 416. *Primum* coalescit ex Canonibus Conciliorum Africanorum præcedentium, ideòque nuncupatur etiam *Concilium Africanum* verbum *Concilii* usurpatur pro *Collectione* *CONCIL. TOM. II. p. 1323.*

Si quis discere penitus cupiat ea, quæ *Codicem Ecclesie Africanae* spectant, adire debet *Præfationem ac Notas JUSTELLI* in hunc Codicem, ipsumque Codicem *Tom. 1. Biblioth. Juris veteris Canonici.* Huic etiam Argumento doctam utilemque operam navavit *VAN ESPEN* in suo opere Critico-Historico in Canones veteres.

Quidam Canones Africanorum Conciliorum in *Gregorianâ* Collectione laudantur, alii in Textibus indè accersitis, cæteri in Textibus, qui eos in probationem afferunt. Hujus postremi generis celeberrimum est *Cap. 12. de foro compet.* cæteri sunt *Cap. 5. de vitâ & honest. Cler. Cap. 2. de Precariis. Cap. de Fidejuss.* ex his tribus prius solùm reperitur in Conciliis Africanis.

SECTIO I.

Collectio MARTINI BRACCARENENSIS, cum DECRETO collata.

Collectiones Latinae, de quibus hætenus locuti sumus, Ordinem temporum sequuntur; hæc de qua locuturi sumus juxta seriem Argumentorum ordinatur, ejusque generis apud Occidentales vetustissima est. Ea autem est Collectio *MARTINI BRACCARENENSIS* à Concilio *Lucensi* anno 572. habito approbata. Dividitur in Duas Partes. Prima Clericos à Majoribus ad Minores attingit; Secunda Laicos. Prima LXVIII. Canones; Secunda VI. continet, numero continuo usque ad LXXIV. notatos. Hæc Collectio in eo præterea singularis est, quòd ex majore Canonum suorum parte non sit nisi Versio Canonum Orientalium, à *Dionysianâ* discrepans, in eo, quòd sit exposita Provinciarumque utilitati accommodata, quarumdam additionum ope, quæ ipsi insertæ sunt, vel quarumdam mutilationum; *DIONYSII* autem versio neque additionem neque detractionem habeat. Cæteri Canones, qui nativâ suâ lingua editi sunt, desumpti sunt è Concilio *Toletano I.* ex Conciliis *Braccarenfisibus*, è Conciliis *Carthaginensibus III. & IV.* è Concilio *Turonensi*: è Concilio *Arelatensi*: è Concilio *Agathensibus*.

thenſi. Mirum eſt MARTINUM abſtinuiſſe à Conciliis *Eliberitano, Ilerdenſi, Gerundienſi, Valentinenſi, Toletano* &c. aliſque Conciliis Hiſpanicis, Collectioni ſuz anterioribus.

Gratianus hanc Collectionem creberrimè laudat, modò ſub nomine *Concilii MARTINI Pape*; modò ſub Titulo *Concilii MARTINI Braccarenſis*; modò ſub ſimplici nomine *MARTINI Braccarenſis*; aliquandò ſub Titulo *MARTINI in Capitulis Græcorum Synodorum*. Hanc varietatem comprobavimus, luſtrandò inſcriptiones Textuum ex hac Collectione deſumptorum, qui continuà ſerie laudantur in *Indice Conciliorum à Gratiano laudatorum*. Quemadmodum Collectio Canonum Conciliorum Eccleſiæ Africane dicta fuit *Concilium Africanum*, ſic quoque *Concilium* nuncupatur Collectio à *MARTINO Braccarenſi* facta. *MARTINUS* vocatur *Papa*, quoniam erat *Episcopus*, omnibuſque *Episcopis* commune tunc erat *Pape* cognomen. Fortè etiam hi *Canones* adſcripti ſunt *S. Pontifici MARTINO I.* qui *Concilium* adverſus *Monotheliſtas* celebravit, putatumque fuit, hos in illo *Concilio* *Canones* fuiſſe conſectos. Laudandi modus aptior iſ eſt, qui *Can. 9. DIST. LV.* præſignitur, *MARTINUS Braccarenſis in Capitulis Synodorum Græcorum*. Hæc Collectio jam ab *IVONE* laudata fuerat, ſub nomine *MARTINI Pape*.

Quoniam *MARTINUS Braccarenſis* in fronte Canonum, quorum novam verſionem edebat, non indicaverat, è quibus Conciliis deſumpti eſſent, *Gratianus* eos ſapè laudat, velut *Canones* diverſos à *Canonibus* *Conciliorum*, ad quæ pertinent, & conſequenter eos præponit, vel ſubjicit *Canonibus* eorumdem *Conciliorum*, nempe *Nicæni Neocaſarienſis, Ancyranſi, Antiochenſi, Laodiceni, Gangrenſis*, aliarum-ve *Synodorum Orientalium*, quas etiam laudat juxta *DIONYSII Exigui*, vel *ISIDORI Mercatoris* verſiones. Facile dignoſcitur ope laudati *Indicis*, ubinam *Gratianus* incuriam hanc admiferit. Autor ille eſt primus Canonum *Compiler*, qui eos ætatis Nationiſque ſuz *Disciplinæ* accommodaverit. Duplex cauſa eum ad ſuſcipiendam verſionem hanc induxit, ut in *Prefatione* ſua teſtatur. Prior eſt quoddam verſio, quam habebat, & quæ in *Gallaciâ* (hodiè *Lufitaniâ*) circumferebatur, obſcura erat ob difficultates perſpicuæ & accuratæ verſionis conſectioni obſtantes. Secunda eſt, quod manca & mutilata erat, ſive ob ignorantiam, ſive ob negligentiam *Amanuenſium*. Hæc ratio cadere etiam poteſt in *Canones* eodem vitio propter *Amanuenſium* incuriam laborantes. Præſtantior ejus Editio ea eſt, quæ eſt in *Appendice Tomi I. Bibliotheca Juris veteris à JUSTELLO* publicata. DOUJAT ei adjecit *Canones*, ex quibus *MARTINUS* id, quod habet, deſumpſit, *Græcos* juxta verſionem *Fionyſianam*, cæteros nativo ſermone, eiſdemque verbis, quibus concepta ſunt in *Conciliis Latinis*, variis Lectionibus in margine collocat. Ideò *LABBEUS Conc. Tom. V. p. 902.* illuc remittit, referens tantum *Canones* abſque eorum fontibus, cum notâ *GARCIE*, qui *Can. 4. DIST. XVIII.* in exemplum proponit *Canonum Græcorum* quendam à *MARTINO* paſſorum mutilationem. *Canon* hic deſumptus eſt ex *Can. 20. Concilii Antiochenſi*, qui duo *Concilia* quotannis celebrari jubet, eorumque tempus definit. *Martinus* ſeſecat, id quod ad *Definitionem* hanc pertinet.

ANTONIUS AUGUSTINUS tres *Dialogos* ſcripſit de *Mendis GRATIANI* circa laudationes Collectionis *MARTINI Braccarenſis*, nempe *x. xi. & xii. Lib. 1.* Alia præterea exempla obiter obſervat aliarum mutilationum ab illo Autore factarum, loquens de *1. mendo*, quod eſt laudaviſſe ex *Concilio MARTINI Pape*, obſervat *DEMOCHARÈM* in margine horum Textuum monuiſſe, eos eſſe *MARTINI Braccarenſis*. Exempla dabant *Can. 7. DIST. LXIV. Can. 2. DIST. LXV.* Quod dicit deinde in *Can. 9. DIST. LV.* ſuppeditat exemplum additionis à *Martino* *Canonibus* à ſe tranſlatis inſertæ; nam *Canon* *Concilii Nicæni*, qui ab *Ordinum*

receptorum exercitio, & à *Promotione* ad *Ordines*, excludit eos, qui ſe ipſos ſecuerunt, hanc expoſitionem adjuccit, non per *Disciplinam Religionis & abſtinentiæ*, ſed per *abſiſſionem plasmati*, non per *Disciplinam à Deo corporis*, exiſtimans poſſe à ſe *carnales concupiſcentias amputari*. Plures alii conſecutiè reperiuntur eod. *Dialogo X.* Ibidem etiam videtur exemplum mutationis, ad accommodandum *Disciplinæ Sæculi ſui* *Canonem*, factæ. Deſumptum illud eſt è *Can. 1. DIST. XXVII.* ubi *MARTINUS Canonem 10. Ancyranum* vertens, qui permittit ordinari *Diaconum* eum, qui uxorem ſe ducturum eſſe proteſtatur, eum ita interpolat, ut talis *Clerici* *Ordinationem* prohibeat. Facile foret alia exempla ſubnectere ſimilia tribus, quæ relata ſunt eaque à *Gratiano* accire; ſed hæc ſufficiunt, ut pateat Collectionem *Martini Braccarenſis* in *Decretum* ingreſſam fuiſſe, cum mutationibus, quas in *Græcos* *Canones* in ea contentos inſeruit. Idem Autor aliquid etiam immutavit in *Canonibus Latinis*, quos reculit, ſive quoad verba, ſive quoad ſenſum. Exemplum habemus in *Cap. 27.* ubi formam *Canonis 1. Concilii Toletani 11.* inſeruit, ſcribitque *Cilicio* pro *Concilio*. Hic apud *Gratianum* refertur *Can. 68. DIST. L.* prout eſt in *Concilio Toletano*, niſi quod etiam ſcribitur *Cilicio* pro *Concilio*. Duo alia ſunt exempla, in quibus *Gratianus* mutationes à *MARTINO* factas erga *Canones 14. & 15.* ejuſdem *Concilii* ſecutus non eſt. Apud *Martinum* hi ſunt *30. & 31.* apud *GRATIANUM Canon 26. & 27. CAUS. XXVII. QUEST. I.* contra, ſunt quidam *Canones Latini*, quos *Gratianus* à *MARTINO Braccarenſi* deſumpſit, iuſdemque verbis retulit, non curans, utrum aliter in *Concilio Toletano 1. Can. 3.* ſe haberent: Vid. *Can. 17. 18. DIST. XXXIV. & Conc. Tom. II. pag. 1224.* Atque ex eo certius noſcitur, quàm ex inſcriptione, ex quoniam fonte *Gratianus* hauſerit. *Canonis* enim verba inſcriptionis ſidem comprobant, quæ aliàs falſa eſſet. Mentio nulla fit in *Corpore Juris* *Collectionum* *FERRANDI, CRESCONII, REGINONIS; BURCHARDI, IVONIS*, quamvis *Gratianus* plures *Canones* à *Burchardo*, atque *Ivone* hauſiſſe videatur; ſecus eſt de *Collectione ISIDORI*, de *Collectione* *Capitularium*, de *Collectione ADRIANI* ad *Ingliranum* *Metenſem* *Episcopum* directâ, quæ ſæpius nominatim laudantur.

SECTIO II.

Collectiones ISIDORI, Capitularium & ADRIANI cum DECRETO GRATIANI collata.

Quoad *Collectionem ISIDORI*, dicendum eſt; *GRATIANUM* eam laudare quoties *Isidorum* laudat, circa *Canones* *Apoſtolorum* aut *Conciliorum*. Quod enim ex eo tunc laudat, deſumptum eſt ex *Collectionibus* ab *ISIDORO* *Hiſpalenſi* *Compiler*, aliſve ſub nomine *Isidori Mercatoris*, aut *Pectoris* editis. Ex his ultimis *Collectionibus* deſumpta eſt ferè integra *DISTINCTIO XVI.* Quod enim in eâ laudatur ſub nomine *Isidori*, reperitur in *Collectione* ejus, qui *Pſeudo-Isidorus* idè vocitatur, quia falſarius eſt, qui germani *Isidori* nomen ſumpſit, eiſque ſuam *raſſodiam* adſcripſit. Generaliter ab iſ, qui verè eruditione florent, agnita eſt ſuppoſitio, idèque inutile eſſet ejus probationes hic congerere, eò magis, quod plures ex illis id jam *victicibus* *rationationibus* præſtiterat. Itaque, circa hoc *Argumentum*, ſufficet nobis proponere *Regulam*, quæ videtur certa: ſcilicet, pro ſpuris habenda ſunt *Acta* omnia ibi relata, ſi in nullo vetuſtiore Autore reperiuntur, quàm iſ Autor, qui *Oſtavo Sæculo* ſcripſiſſe creditur. Hæc *Collectio* typis mandata fuit an. 1520. Hæc Editio laudatur ab *ANTONIO AUGUSTINO* de *antiquis Collectionibus Canonum. Cap. XVIII.* ubi aſtruit *Catalogum* *Actorum*, quæ continet. *BOTTIUS* *Epo* de *Jure Sacro* *Cap. 6.* ſimilem dat *Catalogum*, ſed multo ampliorem. *Antonius AUGUSTINUS* *Collec-*

Collectionem MARTINI *Baccarenfis* commemorat velut partem Collectionis ISIDORI. Quod in hac novi continetur, constat ex Compilatione *Decretalium* omnium Prædecessorum SYLVESTRÏ, cum *Decretis* eorundem Pontificum, & ex Collectione Conciliorum Callicorum, atque Hispanicorum, quæ *Septem* prioribus Sæculis habita sunt: item ex *Donatione* CONTANTINI, cum *Decretis* Pontificum posteriorum iis, quorum *Decreta* DIONYSIUS compilavit. Ex hac Collectione *Gratianus* desumpsit ea, quæ laudat è spuris *Decretalibus*, posito quòd ejus verba consentanea sint verbis in eâ compilatione expressis (secus ex *Collectio*ribus *Isidoro* posterioribus hausit, qui illas *Epistolas* interpolaverunt;) item posito quòd hæc consentanea excerpta neque à BURCHARDO, neque ab IVONE, aliove *Collectore*, quem *Gratianus* describere potuerit, compilata fuerint.

Alia plurima circà eandem Collectionem dicenda essent, sed ea ab ejus Collatione cum *Decreto*, cæterisque Collectionibus Corporis Juris hic institutâ, sunt aliena. Adjiciemus, eam esse primum fontem Textuum XIV. à spuris *Decretalibus* desumptorum, qui leguntur in Collectione *Gregorianâ*: monebimusque, 1. BALUSIUM in suâ *Præfatione* in REGINONEM, meminisse *Codicis* MS. Ecclesiæ *Urgellenfis*, quòd alias non continet *Epistolas*, quàm Successorum DAMASI: multa esse *Concilia*, *Decreta* Pontificum, aliæque *Acta* relata in illâ Collectione, quæ in nullâ aliâ anteriore visuntur, undè sequitur *Collectores* posteriores ex illâ sumpsisse id, quod ex iis *Actis* referunt.

Plures quàm XV. apud *Gratianum* sunt *Canones* è Collectione *Capitularium Regum* desumpti, qui laudantur, modò sub nomine *Capitularium CAROLI MAGNI*, modò sub hoc *Titulo*, è *Libris Capitularium*, atque è singulis septem *Libris* desumpti sunt. ANTONIUS AUGUSTINUS duos *Dialogos* in hos *Canones* scripsit X. & XI. *Libri II.* in quibus exponit originem verbi *Capitularia*, eamque à verbo *Capitulum* derivat. De septem *Librorum* *Collectio*ribus loquitur ANSEGISO Abbate, & BENEDICTO Diacono, observatque discrimen harum duarum Collectionum.

Hæc omnia fusius exponuntur à BALUSIO in *Præfatione* Editionis horum *Capitularium* ab eo publicata. Inter *Notas* hujus Autoris in hoc opus, una est valdè congrua, nempe, *Gratianum* longius à pravo exemplo BURCHARDI recedentem, qui affectavit abstinere à laudandis illis nominatim, excerpta indè expressa aliis tribuendo, *Gratianum*, inquam, ea nominatim laudare, etiam in *Argumentis* maximè spiritualibus vid. pag. 1148. *Tom. II. sub finem*, ubi remittit ad suas *Notas* in *Gratianum* atque in *Reginonem*.

Ad percipiendam æquitatem hujus criminationis in BURCHARDUM, quam multoties in operibus suis BALUSIUS repetit, discutendum esset, an *Capitularium* loca, quæ aliis attribuit, sint ex iis, quæ in *Conciliis* reperiuntur, undè partim eruta sunt *Capitularia* juxta *Notam* ANTONII AUGUSTINI loco laudato: si enim eodem modo se habeant in *Conciliis* atque in *Capitularibus*, BURCHARDO ipsa laudare licuit sub nomine eorum *Concilio*rum: si non existant in *Conciliis*, nullusque alius ante ipsum, ea *Conciliis* iisdem adscripserit, fontem, à quo illa deprompsit, dissimulare sine perversitate non potuit. Hæc obiter dicta sint. Talis facti discussio nostri non est instituti. Redeamus ad ANT. AUGUSTINUM: is de *Canonibus* omnibus non loquitur, quos *Gratianus* è *Capitularibus* desumpsit, quos si quis noscere cupiat, id facile consequetur ope *Tertii Indicis* *DECRETI*, qui cum cæteris ad calcem *Corporis Juris* situs est, ubi illi fideliter laudantur, ut ex discussione seriâ comprobavimus. Unius tamen meminit ANT. AUGUSTINUS, qui ab hoc *Indice* abest; scilicet *Can. 16. CAUS. XXII. QUÆST. V.* Hunc *Gratianus* CORNELIO Pontifici tribuit juxta exemplum *Burchardi* & IVONIS. Error à pravâ intentione *Burchardi* attributâ nasci potuit, quem incautè Ivo secutus est.

Tom. I.

set. Quamvis in *Capitularia* plura è spuris *Decretalibus* capita irrepperint; ut patet ex *Capitulis* ad *Ingilramum* missis, quæ ab iis *Decretalibus* eruta sunt, & majore sui parte in *Capitularibus* inserta; nullum tamen eorum est inter ea, quæ *Gratianus* retulit.

Quoad Collectionem HADRIANI I. ad *Ingilramum* Metensem *Episcopum* missam, sciti necessarium est, hanc valdè discrepare ab ea, quam Romæ AN. DCCCLXXIII. *Carolo Magno* dedit, & quæ nihil aliud est, quàm *Epitome* *Canonum* *Apostolorum* & *Concilio*rum *Orientalium* à DIONYSIO *Exiguo* converforum; item *Canonum* *Concilio* *Sardicenfis*, & *Concilio*rum *Africanorum*, quos *Dionysius* Collectioni suæ adjecit. Prior enim pro *Ingilramo* condita fuit, ipsique missa: *Canones* in ea integri referuntur, aliundèque desumuntur, quàm *Canones* *Secundæ* *Collectionis*. Nam pleraque sunt excerpta spuriarum *Decretalium*, ut patet ex *Notis* ANT. AUGUSTINI. AN. DCCCLXXV. edita est, & latius non extenditur, quàm circà tuitionem *Episcoporum* aliorumve *Ecclesiasticorum* oppressorum: Ea cum illis *Notis* refertur *CONC. Tom. VI. p. 1828*. Altera etiam refertur p. 1800. *Notæ* laudatæ *Textus* indicant, quos *Gratianus* indè desumpsit, nec non spurias *Decretales*, aut pseudo-*Concilia*, undè deprompti sunt. Duo ejus rei sunt exempla *Notæ* 1. Idem *Textus* similiter indicantur in *Indice* 1. supra laudato, in verbo *Adrianus VIII. A* *Capitulis* desumpti fuere, distinguunturque his verbis, in *Capitulis*, ab aliis textibus ejusdem Pontificis, qui ab aliis ejus *Scriptis*, *Epistolis* scilicet, & *Decretis* desumpti sunt.

SECTIO III.

Observationes in Collectionem REGINONIS, collatam cum DECRETO.

Nescimus, utrùm *Gratianus* REGINONIS Collectionem cognoverit; multò magis ignoramus, an eâ usus fuerit. Novimus duntaxat *Canones* ab eo Autore laudatos, in quorum margine *Gratianum* laudat BALUSIUS, diverso modo apud *Gratianum*, quàm apud REGINONEM concipi. Tres sunt in *Libro I. Primus* est *Can. II.* desumptus è *Concilio Braccarenfi*, qui prohibet *Episcopo* plus quàm duos *solidos (aureos)* à *Parocciâ*, quàm visitat, accipere. *Gratianus* eum refert *Can. I. CAUS. X. QUÆST. XXXI.* cum *paragrapho*, qui non existit apud REGINONEM, quo interdicitur *Episcopo* dominatio in *Clerum*. *Secundus* est infra *Can. 243.* prohibetque, duos *Parochos* in eadem *Parocciâ* constitui, hanc conferendo mulieri, quæ duos viros eodem tempore habere nequit. Hic apud *Gratianum* est *Can. 39. CAUS. VII. QUÆST. I.* fusilque & aliis verbis concipitur; quamvis CALLIXTO I. tribuatur, sicut apud REGINONEM. *Tertius* est *Can. 443.* qui versatur circà *scrutinium* antè *Consecrationem* *Episcopi* faciendum. Amplior est apud *Gratianum* *Canon*: vid. *Dist. XXIII.* Is utriusque *Concilio Carthaginensi IV.* tribuitur.

Duo *Canones* ejusdem generis in *Libro II.* reperiuntur. Prior est *Can. 107. S. HYERONIMO* attributus, in eo quinque *Matrimonii* legitimi species distinguuntur; quinto loco ponitur illud, quòd vir aut uxor, qui prius *Matrimonium* consummaverunt, cum aliâ personâ contrahunt, postquàm alteruter ex aliis *Conjugis* consensu, *Monasterium* ingressus est. Posterioris hujus *Matrimonii* nullitatem notat REGINO. *Canon* hic apud *Gratianum* in duas partes dividitur; prior est *Can. 8. CAUS. XXXVI. QUÆST. II.* in quo de tribus prioribus *Matrimonii* legitimi speciebus solùm agitur. Pars altera est *Can. 17. CAUS. XXVII. QUÆST. II.* qui quartam *Matrimonii* legitimi speciem commemorat; omisâ quintâ quæ *Gratiano* visâ est illegitima. Hi duo *Canones*, quos *Gratianus* tantùm à se invicem removit, quamvis alius alteriùs sit pars, sensusque *Secundi* pendeat à *Primo*, consecutivè referuntur ab IVONE, *Part. 8. Can. 40. & 41.*

Alter *Libri II.* *Canon*, ad cujus marginem *Gratianus* à BALUSIO notatur, est *Can. 268.* Hunc *Laico* REGINO in eodem commodat, juxta argumentum hujus *Libri II.* In eo

de Furto, criminisque ejus pœnitentiâ agitur, cum capitale est, & secus; apud *Gratianum* is est Canon 17. CAUS. XVII. QUÆST. IV. casusque exprimitur, quo delictum à Clerico admissum est. *Gratianus* Pœnitentiale Romanum, REGINO, Pœnitentiale simpliciter laudat. Cap. 266. exemplum simile suppeditat. Ad quadrupli restitutionem damnat eum, qui pecuniam Ecclesiæ furatus est; in duplum verò eum, qui plebis ærarium subripuit: Inscriptio fert ex *Lege Romanâ*. GRATIANUS, quem BALUZIUS laudat sub hoc *Can. 161. Can. 16. ibid.* CAUS. XVII. QUÆST. IV. idem dicit, adjicitque, eum, qui rem ad Ecclesiæ usum destinatam furatus erit, septem annorum pœnitentiâ subjiendum esse, quorum tres cum pane & aquâ transigentur. Laudat Pœnitentiale THEODORI.

Tertius est ejusdem Libri Canon, qui apud *Gratianum* occurrit, scilicet 49. quem REGINO, Ferrando Diacono attribuit. Eum *Gratianus* refert *Can. 23. Dist. I. de Pœnit.* & laudat sub nomine AUGUSTINI. Correctores autem Romani notant, eum è variis ejus Patris laciniis invicem confutis esse coagmentatum. In eo probatur, Homicidium tam consilio & verbo, quam facto admitti.

Cæterum, quamvis apud *Gratianum* magna foret copia Canonum REGINONIS Canonibus consentaneorum, inde concludi non posset, illum hujus Scriptoris Collectione usum fuisse; constat enim, BURCHARDUM ex hac plusquam 600. Canones desumpsisse; partimque à *Gratiano Burchardum* transcriptum fuisse. Itaque BURCHARDUS hujus convenientiæ fons immediatus esse potest.

Collectionis inscriptio fontes, è quibus derivata est, indicans, Conciliorum & Decretorum Pontificum solum expressam mentionem facit: plura tamen Capita desumpta sunt è Patribus S. BASILIO, HIERONYMO, AMBROSIO, AUGUSTINO, ISIDORO, Legibus Romanis, Pœnitentialibus THEODORI, BEDÆ, sed præcipuè è Capitularibus Regum Franciæ, in quo exemplum præbuisset *Gratiano* videtur, qui generali nomine Canonum (qui Conciliorum specialis fœtus sunt) complexus est quæcumque laudat è Pontificibus, Patribus, Autoribus Ecclesiasticis, Legibusque Sæcularibus.

SECTIO IV.

Observationes in Collectionem BURCHARDI collatam cum DECRETO cæterisque Collectionibus Corporis Juris.

CONSTAT *Gratianum* magnam Canonum copiam ex BURCHARDO, vel immediatè descripsisse, vel mediatè ex IVONE hauriendo, qui illius Exscriptor fuit, ut *Nota* marginales probant. Idem efficiunt crebra exempla, quæ ex eo laudat ANT. AUGUSTINUS in suis de *Emendatione Gratiani* Dialogis. *Gratianus* tamen BURCHARDUM nusquam laudat nominatim, nec IVONEM, à quo longè plura desumpsit; duxit enim opportunius fore, si Canones cum inscriptione, quam in illis Autoribus habent, referret; tanquam si eos à fontibus desumpsisset; ex quibus illi hauserant. Fortè Autographa, quibus illi usi sunt, ipse non habebat. Ut ut sit de causis hujus silentii, atque optionis, quâ, neglectis fontibus, rivulos prætulit, hæc ejus Operi valdè nocuit; sic enim earum Collectionum menda in DECRETUM irrepsere. Hujus facti probationem continent laudati *Dialogi*. BALUZIUS in sua Præfatione in hos *Dialogos* num. XXIX. notavit etiam, illud esse unam è causis mendarum *Gratiani*. Adversus id, quod diximus, nempe, BURCHARDUM nusquam nominatim à *Gratiano* laudari, objici nequit *Can. 1. Dist. LXXIII.* Licet enim Textus hic à BURCHARDO primam originem ducat, *Burchardusque* ipse in eo loquatur, quippe, qui est *Exeat perpetuum* ab eo Episcopo cuidam Sacerdoti suæ Dioceseos concessum, quo eum alii Episcopo donat, is tamen non refertur sub nomine *Burchardi*, sed sub hac Inscriptione, ex *Nicænâ Synodo*, quia cum BURCHARDO contendit Con-

cilium hoc ejus generis Epistolarum formam præscripsisse.

Autor Primæ veterum Collectionum in eo *Gratianum* secutus non est. BURCHARDUS enim laudat nominatim, *Cap. 2. de sponsâ duorum. Cap. 1. de frigidis. & Cap. 9. de accusat.* Per B. L. 19. enim significat hunc Autorem, ut observat ANT. AUGUSTINUS in hos Textus. Hi in Collectionem Gregorianam cum Titulis isdem migraverunt, cum hoc discrimine, quòd BURCHARDI nomen corrumpitur, dicaturque ex BROCHARDO *Cap. 2. de sponsâ duor. ex Brochardico* in reliquis.

Collectionis Inscriptio notabilis est. In ea fit mentio, 1. Divisionis ejus in XX. Libros. 2. Fontium, è quibus desumpta est, scilicet Conciliorum, Decretorum Patrum Orthodoxorum & Synodorum variarum Nationum. 3. Amplitudinis Argumenti, quidquid ad Officia Ecclesiastica pertinet, veteresque Ecclesiarum usum complectentis.

Sub finem Præfationis distinctiùs indicat BURCHARDUS Collectionis suæ fontes, dicendo, cam è Canonibus, qui Corpus Canonum vocantur, esse desumptam; 2. è Canonibus Apostolorum; 3. è Conciliis Ultra-Marinis; 4. è Conciliis in Germaniâ, Calliâ, & Hispaniâ habitis; 5. è Decretis Pontificum; 6. è Scripturis Evangelicis & Apostolicis; 7. è Veteri Testamento; 8. è Libris S. GREGORII; 9. è SS. Patribus HIERONYMO, AMBROSIO, AUGUSTINO, BENEDICTO, BASILIO MAGNO, ISIDORO. 11. è Pœnitentiale Romano, & Pœnitentialibus THEODORI & BEDÆ.

Difficile est detegere, quid intelligat per Collectionem, quam Corpus Canonum vocat, & quam distinguit ab aliis fontibus. Dici nequit, eam esse primam DIONYSII *Exigui* Collectionem, quoniam hæc Canones Apostolorum continet, & Concilia Ultramarina, sub quibus Germaniæ Incola Canones Africanos, atque Occidentales comprehendere debebat. Dici etiam nequit, hanc Collectionem esse Secundam *Dionysii*; quoniam hæc nihil aliud, quam Decreta Pontificia complectitur, quæ BURCHARDUS nominatim distinguit à Corpore Canonum, quod affirmat esse primum Collectionis suæ fontem. Dici nequit, eum per illud Corpus intelligere Collectionem *Isidori*, quæ nomen hoc ob molem suam meretur, sæpiùsque à BURCHARDO adhibetur; ea enim omnes Canonum species comprehendit, quos *Burchardus* à Canonibus Corpus Canonum dictis distinguit. Fortè illo verbo intelligit omnes Collectiones Canonum, suæ Anteriores, quarum singulæ nomen Corporis Canonum, perinde ac *Codicis Canonum* gerere possunt; sed maxime insigniores, quæ erant DIONYSIANÆ & ISIDORIANÆ, illis multò amplior, pluraque continens Concilia & Decreta Pontificum, anteriora vel posteriora iis, quæ illa continebant.

Ut ut sit, constat pluribus retrò Sæculis extitisse Collectionem Corpus Canonum dictam, cujus fit mentio *Can. 1. Dist. XIX. si Romanorum*, desumpto ex Epistolâ NICOLAI I. ad Episcopos Galliæ, in quâ nititur probare, Decretales Prædecessorum SIRICII rejici idcirco non posse, quòd à Corpore Canonum abessent, in toto *Codicis Canonum Corpore*. Corpus hoc ab *Isidori* Collectione discrepat, quæ has Decretales complectebatur, nec aliud est, quam Collectiones DIONYSIANÆ, in quarum alterâ compilatæ sunt Decretales Pontificiæ, in alterâ verò collecti sunt plerique Canones Sæculo VI. Anteriores. Controversia inter Pontificem & Galliæ Episcopos agitata, in eo vertebatur, quòd illæ antiquæ Decretales non erant in Codice, qui cæteras continebat, quamvis ejus Compiler seu Autor declaret, se diligenter collegisse, quascumque Romanis in Scripsiis reperit. De hoc Canonum Corpore fit sermo *Can. 1. Dist. XX.* in quo LEO IV. ad Pontificatum an. 847. evectus, enumerat quidquid in illo continetur, & jubet, illud in Judiciis usurpari, sicque declarat, illud esse Codicem Ecclesiasticum tam Civilem quam Criminalem. De eodem Corpore fit mentio in Inscriptione Canonum 9. & 10. CAUS. XXVII. QUÆST. I. quæ expressè *Codicem Canonum* commemorat laudat.

laudatque Decreta INNOCENTII juxta numerum, quem habent in *Dionysiana* Pontificiorum Decretorum Collectione.

De eodem Corpore Canonum intelligi potest inscriptio *Cap. 2. de Prabend.* In prima veterum Collectionum & in *Gregoriana*, sic ea concipitur ex Corpore Canonum; hoc enim caput partim desumptum est à *Can. 6. Concilii Calcedonensis* in *DIONYSIANA* Collectione contento.

Credibile est præterea, quòd quotiescùmque Concilia Sæculis V. VI. & VII. posteriora remittunt ad Corpus Canonum, credibile est, inquam, quòd illa remittunt ad Collectionem *Dionysianam*, aliumve Codicem, qui eos contineat; alias difficile esset assignare causam hujus remissionis. Sic interpretari possumus *Can. 18. Concilii Braccarensis II. an. 563. habiti, & Can. 3. Concilii Toletani IV. an. 633.* Eodem modo intelligi potest *Cap. 1. de Constit.* à Concilio *Meldensi* an. 843. desumptum, quod jubet, in actionibus & Judiciis Canonum Statuta custodiri: in quo congruit cum laudato *cap. 1. Dist. XX.*

Denique, Regula hæc proponi potest: scilicet, quotiescùmque Collectores Canonum laudant Decreta Pontificum à *Dionysio* collecta, juxta numerum, quo distinguuntur in ejus Collectione, tunc eos eam ipsam Collectionem laudare. Plura laudationum ejusmodi exempla apud BURCHARDUM occurrunt *LIB. VIII. Cap. 2. 8. 12. 13. 15. 29. 34. 79.* Cæteri Libri similia exempla suppeditant, quæ facile reperientur ab eo, qui hos lustrabit Libros.

Noscitur etiam, Collectores à Collectione *Dionysiana* Decreta Pontificum desumpsisse, cum eorum *Epistolas, laudant* juxta numerum, quem ibi obtinent. Itaque, cum *Gratianus* laudet *Epistolam INNOCENTII I. ad VICTRICIUM* Episcopum Rothomagensem, velut *Secundam* ejus Pontificis, *Epistolamque* ejusdem ad *EXUPERIUM*, velut *Tertiam* ejusdem, concludi debet, eum à Compilatione *Dionysiana* Decreta ejusmodi desumpsisse; quoniam ibi illum ipsum ordinem obtinent. Hæc observatio producenda est ad Decreta *Epistolæ ad FELICEM* Nucerensem Episcopum, quam laudat, ut *Quartam*, & quæ sub pari numero collocatur apud *DIONYSIUM*. Hujus facti probationes inspicere possunt ope *primi Indicis* in *DECRETUM*, in quo *Epistolæ* ejus Pontificis, eodem, quo in Collectione *DIONYSIANA*, modo ordinantur, & prout à *Gratiano* laudantur. Plura laudat *Gratianus* Concilia, quæ in nullâ, quam BURCHARDI Collectione reperiantur: ex eo proinde excerptis, quod ex iis laudat, nisi fortè ipsa laudet Ivo eodem modo, quo *Gratianus*; Talia sunt Concilia apud *Alteim, Erphosfurt, & Salingsstad* habita. Mendosa in Concilio *Eliberitanum* *LIB. I. cap. 6.* Decreta XII. refert huic Concilio falsò à *Burchardo* attributa, subque eodem nomine à *Gratiano* laudata, & validè attributionis falsitatem probat. Ea referuntur *Tom. I. CONC. p. 1038. ad 1041.* cum indicatione locorum *Gratiani, Ivonis, Burchardi*, qui ea retulere.

Sunt apud *Burchardum*, sicut apud *GRATIANUM*, *Summa* falsæ circa Canones; quorum exemplum insignius est in *Summâ Can. 3. Lib. 1.* Canon jubet, ut non detur Metropolitanano nomen Principis Episcoporum, aut Summi Sacerdotis, sed ut vocetur tantum Episcopus Primæ Sedis: *Summa* fert, Romano Pontifici dandum non esse Summi Sacerdotis nomen, sed Episcopi Primariæ Sedis, sicque accommodatum est Episcopo, Primæ Sedis Ecclesiæ Universalis id, quod de Episcopo, Primæ Sedis uniuscujusque Provinciæ dictum est. *Canon* hic est 6. Concilii *Africani*, quod est Collectio Conciliorum Africanorum iisdem constans Canonibus, quibus Codex Ecclesiæ *Africanæ*; exceptis tamen *XXXIII.* qui conditi fuere in Concilio *Cartaginensi* an. 419. in quo facta fuit Collectio Canonum Conciliorum Africanorum *Concilium Africanum* nuncupata, *CONC. Tom. II. p. 1068. col. 2.* sub medium *Can. 34.* à quo incipit hæc Collectio, (ut docet Nota marginalis) usque ad *Can. 120.* exclusivè continuata, qui primus est Canon Concilii *Milevitani* ad Collectionem hanc non pertinentis.

Tom. I.

SECTIO V.

Observationes in Collectionem IVONIS Carnotensis, collatam cum Collectionibus CORPORIS JURIS.

HÆC Collectio amplior est Collectione BURCHARDI, hæc autem amplior, quam Compilatio REGINONIS, & sic deinceps hæc anterioribus diffusior est.

Discrimen necessarium à duabus causis proveniens. Prima est, quòd Collectores posteriores Collectionum præcedentium omissiones, hiatusque detegentes, ad eas supplendas incubuere: secunda, quòd in intervallo duas inter Collectiones elapso, plures condantur Canones non contemnendi, quos adjiciendo esse sibi concilii sunt; undè fit ut Collectio, *Gratiani, Ivonis* Compilatione longè amplior sit. Hæc autem observatio restringenda est ad Collectiones universales, quæ complectuntur Canones omnium Sæculorum Autori suo anteriorum. Quoad enim Collectiones certo spatio circumscriptas, illæ temporis, quo proponuntur, proportionales sunt; eodem ferè modo se habent eæ, quæ ad certas Regiones aut certa Argumenta restringuntur. Ob abterutram rationem Collectiones *Gratiani* posteriores ejus Compilationis minùs amplæ sunt, totque hujus facti sunt exempla, quot sunt Collectiones *Gregorianam* præcedentes. Ipsa etiam *Gregoriana*, quamvis à *Quinque* præcedentibus coaluerit; *Decreto* angustior est; quod multo faciliùs agnosci potest erga Collectiones subsequentes, *Sextum, Clementinas, Extravagantes*, tam *JOANNIS XXII.* quam *Communes*. Nec obstat quòd *Juris veris Epitome*, ab *ANT. AUGUSTINO* composita, *Decreto Gratiani* amplior sit; id etenim ortum est: ex eo, quòd hæc complectatur omnes Collectiones duodecim priorum Sæculorum & aliquot annorum *Decimi tertii*, minutioremque enumerationem, quam alia quælibet contineat. Autor putavit, fore, ut multiplicatæ subdivisiones multam lucem Argumentis afferrent, idèque magnam *Titulorum* copiam dedit; undè hoc etiam nascitur commodum, quòd tædio obviam itum sit, quod longa Canonum series numero solo distinctorum parere potest: vitium quod apud *REGINONEM, BURCHARDUM, IVONEM, Carnotensem*, & in pluribus aut *Questionibus* *DECRETI Gratiani*, nec non in *Capitularium* Libris offenditur.

Quod de additionibus ab *IVONE* factis ad *Collectanea BURCHARDI* diximus, patet ex *Decretalibus LEONIS IX. GREGORII VII. PASCHALIS II. ALEXANDRI II. URBANI II.* Canonibusque Conciliorum, sub iis Pontificibus habitorum, quos Compilationis suæ inseruit: item ex curâ, quâ *Eucharistiæ* Argumentum maximè *Præsentiam Realem & Transubstantiationem* enucleavit, *Traditionisque* ope utramque probavit. Ivo proinde ac cæteri Canonum Collectores, qui seriem Argumentorum secuti sunt, illorum *Datam* suppressit, putans eam non nisi in Collectionibus Temporum ordini congruis esse necessariam: undè fit, ut, licet tres priores *Epistolæ*, quæ sunt in Collectione *Dionysii*, ibi *Datam* adjunctam habeant; fit, inquam, ut eas absque *Data* laudet, sicut cæteras ejusdem Pontificis, quæ *Datam* in Collectione non habent. Quod de *Decretis* illius Pontificis dicitur, extendi debet ad *Decreta* reliquorum Pontificum, quæ sunt in eadem *Dionysii* Collectione, quarum alia *Datam* habent, alia secus.

Idè autem hic Autor *Datam* *Canonis I. Concilii Confluentini*, quem laudat *Par. X. Cap. LXVI.* adjicit, quòd eum à *BURCHARDO* *Lib. VII. Cap. XXX.* desumpserit, qui *Canon* jungit *Præfationem* Concilii, quæ, propter circumstantias in eâ notatas, ipsi magnam autoritatem conciliare poterat. Hæc ratio eò probabilior est, quòd idem Autor *Part. III.* tres ejusdem Concilii Canones referens, eorum diem & Annum omittit (*Can. 280. 281. 284.*) nec remittit ad locum, in quo diem ejus Concilii expressit. Fortè Autores illi Epocham illius

illius Concilii retulerunt, ut illud à vetustiore Synodo distinguerent in eodem loco an. 860. habitâ, 62. annis antè illam, de quâ agitur, an. 922. celebratam. Eandem probabiliter ob causam idem Ivo laudans quoddam Concilium *Matisonense* Part. XII. c. 26. & Part. XIII. Cap. 118. adjicit hæc verba, *tempore Guntrami Regis*, & referens Part. II. Can. 18. Canonem cujusdam Concilii *Aurelianensis*, hæc verba addit inscriptioni, *tempore CHILDEBERTI Regis*; plures enim *Aurelianus* & *Matisonense*, sub aliis Principibus Concilia habita sunt.

Simili de causâ laudans quendam Synodum *Vermeriensis* Part. VIII. C. 164. & C. 179. priori addit *PIPI- NUM* Regem ipsi interfuisse; & posteriori, eam sub *PIPI- NO* celebratam fuisse. Hæc *PIPI- NO* coram habita est an. 752. sicque distinguitur à pluribus Conciliis quæ eodem loco habita sunt Sæculo IX. an. 845. 865. 869. quoniam multa sunt Concilia *Remensis*, variis Sæculis atque annis ejusdem Sæculi celebrata, ea distinguere coactus fuit, tempus, quo ea, quæ celebrata fuerant, designando; ideoque unum ex iis laudans c. 71. Primæ Partis, illud distinguit his verbis, *Leo IX. in Synodo habita Remis*. Cæteri Collectores eandem cautionem neglexere, passimque Concilia *Matisonensia*, *Vermeriensia*, *Remensia*, *Aurelianensia* &c. laudant, omnis circumstantiis ab *IVONE* notatis.

Aliquando Decreta *INNOCENTII I.* & *GELASII* secundum numerum, quem in *Dionysiana* gerunt Collectione, laudat; undè concluditur, hæc illum ab ea Collectione desumpsisse, ab aliove Compilatore, qui *DIONYSIUM* imitatus fuerat; sapius autem ea laudat, non indicato fonte, in quo hausit, omissoque numero. Ex *Decretis Leonis, Gelasii* &c.

Collectionem suam nuncupavit *Exceptiones*, aut *Excerptiones Regularum*, hoc est, extracta Regularum Ecclesiasticarum in *Prefatione*, in eoque secutus fuisse videtur, *Egbertum*, Archiepiscopum *Eboracensem*, qui suam Collectionem eodem titulo inscripsit Sæculo VIII. Ivo harum Excerptionum fontes indicans, quatuor generales commemorat, nempe Epistolas Pontificum, Concilia Episcoporum Catholicorum, Tractatus Patrum Orthodoxorum, Institutiones Regum Catholicorum *ibidem*; ubi fasus exponit varias Rationes conciliandi Canonis, qui contrarii videntur, quarum summam supra dedimus, unâ observando videri nobis, *IVONEM* hinc præbuisse occasionem Concordiæ Canonum discordantium à *Gratiano* susceptæ: Huic *Prefationi* jungit Schema divisionem generalem Operis in XVII. Partes exhibens, in quo uniuscujusque Argumentum sigillatim declarat. Utrumque exemplum imitari debuisset *Gratianus*, nec ab abrupto exordiri, nullatenus exposito proposito suo, causis ejus, methodoque illius perficiendi. Si hoc in capite *Gratianum* vincit *Ivo*, in alio superatur à *BURCHARDO*, qui singulis Libris Indicem Summarum Capitum adjecit, Numerumque singulorum, cujus ope reperiri atque eligi facile possunt optati loci. Plurimi Autores quaesierunt, an Collectio *Ivonis* Decreto *Gratiani* præstantior foret? Sunt in utramque partem momenta non spernenda, quibus ponderatis solummodò conficitur, hæc duo Opera mutuis rationibus sese invicem superare. Hæc à *Joanne MOLINÆO* Professore Lovaniensi exponuntur in ejus Epistolâ Dedicatoriâ. Primus ille est, qui typis *IVONIS* Compilationem mandaverit an. 1561. ut refert *Boëtius* Epolib. 11. de *Jure sacro*, cap. 2. n. 126. ubi illum confutat 23. annis post dictam Collectionem. Quaestionem hanc aggreditur *DOUJAT* in *Prenot. Canon. Lib. IV. Cap. XI.* ubi compendiosè refert id, quod ab iis Autoribus circa illam dictum est. Nobis congruere non videtur hujus Disceptationis labor, & proinde sufficere observare 1. Collectionem *Gratiani* utilitatem Collectionis *Ivonis* non absorbuisset, quippe *Gratianus* è *Parte XVII.* nihil desumpsit. Quæ multitudinem egregiam excerptorum è SS. Patribus circa *Fidem*, *Spem*, & *Caritatem*, continet, maxime è *S. AUGUSTINO*, *S. GREGORIO*, *S. ISIDORO* accepit: pauca usurpavit è contentis in *Parte XVI.* quæ de Laicis agit, &

362. *Canonibus* constat, in quibus fit enumeratio omnium obligationum illorum, sive ergà Deum, sive ergà Proximum, tam Superiorem & inferiorem, quam parrem. Idem est de *Parte XV.* quæ de Pœnitentia loquitur in 160. *Capitibus*. Quoad cæteras Partes, à quibus *Gratianus* plura accesserunt; multa sunt, in quibus totidem Capita neglecta supersunt, quot electa fuere. Huius facti probationes luculentas præbent *Partes I. II. III. IV. VIII. & XIV.* Et quidem in *Primâ* apparet, *Gratianum* à 40. prioribus *Capitibus* abstinuisset, quæ *Fidem* spectant, de quâ non consultò sed per transennam locutus est: quoad reliqua, quæ *Baptismum* & *Confirmationem* spectant, de quibus *DIST IV. & V. de Conseratione* agit, & quæ ad numerum 260. circiter exurgunt, eorum tertia ferè pars ab illo illibata est; quod facile percipitur ex laudatione marginali *Gratiani* ad unumquodque *Caput*, quod desumpsisse videtur; quoniam in *Decreto* reperitur. Idem asseri potest de *Secunda*, quæ spectat *Eucharistiam*, quatenus *Sacrificium*, & quatenus *Sacramentum*, deque reliquorum *Sacramentorum* sanctimonia agit; quisque autem id sibi persuadere valet, eam conferendo, cum *DIST I. & II. de consecrat.* ubi *Gratianus* eidem *Argumento* incumbit, item ope *Notarum marginalium*, quas jam attigimus. Quoad *Tertiam*, quæ est de *Ecclesiâ*, de quâ *Gratianus* in multis Operis sui locis crebrò loquitur, media ferè capitum pars à *Gratiano* neglecta fuit; nam ex 284. sunt 133. ad quorum marginem *Gratianus* non laudat. Quoad *Quartam* in quâ agit, 1. de *Festis*, & *Jejunis*, (de quibus *Gratianus* *DIST. III. de Consecrat.* loquitur); 2. de *Scripturis Canonicis*, 3. de *Conciliis*, 4. de *Legibus Usu*, & *Consuetudine* (quæ discutuntur à *Gratiano* in xx. Prioribus *Distinctionibus Partis I.*) reperitur, inito calculo, dimidium & amplius *Capitum* à *Gratiano* non adhibitorum: remanent enim 135. hæc autem *Partes 257. tantum Capitibus* constat. *Pars Octava*, in quâ de *Matrimonio* statuitur, magnam *Canonum* copiam continet à *Gratiano* omisso, etiam si de eodem *Argumento X. Causas* profuerit, quarum singulæ dividuntur in plures *Quaestiones*, undè judicium ferri potest de ejus excerptis ex aliis partibus, quarum *Argumenta* minus discussit. Denique *Pars Decima quarta* *Excommunicationem* spectat, de quâ *Gratianus* fusius agit *CAUS. XI. QUÆST. III. in 110. Canonibus*; supersunt nihilominus in hac *Parte* ferè 50. *Capita* à *Gratiano* intacta.

Quod dictum est de *Quatuor Partibus* prioribus & *Octava*, locum habet in *Partibus Quinta & Sexta*, quas *Gratianus* magis, quam aliam quamlibet exhaustisse videtur, quoniam in eis agit de præcipuo *Gratiani* objecto, *Sacris* scilicet *Ministris* à primo usque ad ultimum; de eorum *discriminibus*, eorum *electione* & *Ordinatione*, eorum *obligationibus* & *juribus*, eorum *coercitione*, *causis*, *judiciis*; de *Primatu Romanæ Ecclesiæ*; de *Primitibus*, *Metropolitans*, & *amplitude Dignitatis Episcopalis*: quæ omnia *DISTINCTIO- NUM LXXXII. quæ XX. prioribus* subjiciuntur, *Argumentum* sunt & *XXVI. priorum CAUSARUM Partis II.* Eadem facilitate percipi id poterit, computatis *Capitibus*, ad quorum marginem *Gratianus* non laudatur, ex 378. *Quinta* plusquam 160. supersunt quæ hac *Nota* carent: ex 433. *Sexta* plusquam 215. similiter absque *Notâ* reperiuntur. Præterea, observandum est *Capita*, quæ à *Gratiano* omissa sunt, non minus egregia esse, quam ea, quæ ab eodem sunt electa, pleraque ex *Actis* legitimis atque utilibus sunt desumpta. Alia observatio necessaria est, quod inter *Capita*, quæ *Gratianus* elegit, non pauca sunt, à quibus brevem sententiam excerpit, nec utilitate caret residuum. Idem de his excerptis est, ac de iis quæ *Raymundus* à *PENNAFORTI* ex veteribus *Decretalibus* expressit, quæ sapius elucidatione indigent à resectâ parte querenda. Denique *Prefatio* Collectionis *IVONIS* *Regulas* egregias ad *Conciliationem Canonum*, qui contrarii videntur, aut reipsâ sunt, continet; ex hisque *Regulis* astimandum est *Conciliationum* à *Gratiano* factarum pretium.

Cum

Cum ex his observationibus sequatur, IVONIS Collectionem non solum utilem; verum etiam necessariam esse post Gratiani Collectionem; ex sequentibus manifestum fiet, è Collectione Gratiani plura commoda percipi posse, quæ in illâ desiderantur. Hæc magnam Canonum copiam continet, qui apud IVONEM non sunt: sive quia sunt posteriores; quales sunt ii, qui desumpti sunt è Concilio Lateranensibus, altero sub CALLIXTO II. altero sub INNOCENTIO II. habitis, vel ex Epistolis eorum Pontificum: sive quia eos aliunde accersivit; quales sunt omnes, ad quorum marginem Ivo non laudatur, hujus generis sunt plerique Textus DISTINCT. VII. de Penitentia, innumerique alii passim. Reperiuntur in DIST. I. & II. Part. I. omnia Principia Juris exposita & probata legitimis auctoritatibus. Cura, quam adhibuit, ad referendos Canones in utramque partem, in singulis *Distinctionibus & Causis*, eosque conciliandos, lectionem Canonum jucundiorum & utiliorum efficit. Indè dicitur Disciplinam Ecclesiæ variam fuisse pro diversitate Temporum ac Locorum; aperiuntur causæ hujus variationis, agnosciturque, Ecclesiam Universalem Particularibus Ecclesiis hac in re concessisse, ut sibi regimen illud influerent, quod utilitati suæ commodius, aptiusque duxissent. Ordinatum exponendo quæcumque ad Ministros Sacros pertinent, luculentum conficit Commentarium in Epistolas PAULI ad TIMOTHEUM & TITUM, quoad præcepta huic Argumento affinia. Casibus, quos in singulis *Causis* proponit, sive veris, sive fictis, Rem Judiciariam enucleat, easque ariditatem ac fastidium tollit. Ob has præsertim partes magnus Eruditorum Canonistarum numerus, in ejus Collectionem operam conferre invitati, atque inducti fuerunt; undè illa Corporis Juris basis facta est; cæteræ autem Compilationes, ad supplendos tantum illius hiatus confectæ sunt; indè illa Glossis instructa est; perindè atque eæ, quas publica confirmavit auctoritas, quamvis semper pro opere privato habita fuerit. Indè conditi sunt tot *Indices*, ad eam utiliorum reddendam, ejusque studium facilius. Duo priores continent Epitomen Decreti, primò in Oratione solutâ; tum in Carminibus: Tertius Index est Capitum: Quartus Pontificum: Quintus Conciliorum: Sextus Auctorum, à quibus Canones acciti sunt: Septimus Canonum Inscriptione carentium: Octavus Legum à Breviario ANIANI derivatarum. Tres priores in fronte Decreti, cæteri ad Calcem Corporis Juris collocati sunt. Hi *Indices* à plurimis Editionibus abstunt, undè multò minus utiles, quam cæteræ sunt.

Quamvis hæc postrema Collectionis Gratiani in Compilationem IVONIS commoda, operi sint extrinseca, superioribus adjici nihilominus possunt, quoniam ex illis proveniunt.

Cum igitur hæc duæ Collectiones mutuis ex capitibus sese invicem superent, in id potius incumbere debemus, ut fructus ex utraq; capiamus, quam ut aliam alterâ neglectâ & contemptâ, eligamus. De PANNORMIA agendi locus hic foret, quæ Collectionis IVONIS Compendium est, quæ modò cum Collectionibus Corporis Juris collata est, eoque magis, quòd crebrò laudetur in Notis marginalibus Canonibus Collectionis Gratiani appositis. Sed cum illud Compendium nihil omnino contineat, quod non sit apud IVONEM, monere sufficere, ea, quæ de Decreto IVONIS dicta sunt, posse ac debere ad Pannormiam extendi. Idem opus est quoad Substantiam; discernen in formâ versatur. Utrumque videri potest in *Prænot. Canon. Lib. III. Cap. XXXIII.* ubi hæc duæ Collectiones comparantur, observaturque Pannormia Autorem esse incertum, & ignorari, utrum Collectionem IVONIS præcesserit, an secuta sit. Quod si ita est, constare nequit, quòd sit illius Compendium, cum istud supponat opus, cujus est Compendium.

Collatio Corporis Juris OCCIDENTALIS, cum Corpore Juris ECCLESIAE ORIENTALIS.

Collectio à BEVEREGIO Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero compilata, atque Oxoniæ edita an. 1672. spectari potest ut Corpus Juris Ecclesiæ Græcæ. Ab ipso ea, ut talis, proponitur in Præfatione incipiturque *Synodicon, seu Pandectæ Canonum SS. Apostol. & Conciliorum ab Ecclesiâ Græcâ receptorum, necnon Canonicarum SS. Patrum Epistolarum, una cum Scholiis antiquiorum singulis eorum annexis.* Dividitur in duos Tomos in fol. quorum prior continet Canones Apostolorum & Canones Conciliorum: Prima Pars posterioris eos continet, qui ab Epistolis Canonicis desumpti sunt. Cætera non sunt Pars ejus Corporis sed Collectanea, in quibus ejusdem Corporis Juris vel ejus Partium Synopses referuntur. Scholia seu Interpretationes singulis Canonibus adjecta, sunt veluti *Glossæ*, quarum Canones sunt Textus. Magni refert eam Collectionem novisse, tum quoad materiam, tum quoad formam seu dispositionem, tum quoad *Notas* Corpori insertas, aut ei subjectas, tum quoad ejus auctoritatem. Propter singulas has rationes illam Collectionem cum Corpore Juris Ecclesiæ Latine conferendam esse duximus, & in hac Collatione, quatuor hæc Capita præcipue sigillatimque discutiamus.

Quoad *Materiam*, sive Substantiam, plurimi sunt in Corpore Juris Orientalis Canones, qui nullatenus in Corpore Juris Occidentalis commemorantur; universi enim Canones Conciliorum Orientalium, cum Generalium, tum Particularium, sive Localium, in illo referuntur. Generalia sunt *Nicana I. & II. Constantinopolitana; I. II. III. & IV. Ephesinum & Calcedonense.* Synodi Locales sunt *Ancyra, Neocæsariensis, Gangrensis, Antiochena, Sardicensis & Laodicena.* Multi autem Canones horum Conciliorum absunt à Corpore Juris Occidentalis; ut patet ex *Indice*, sive Serie Conciliorum à Gratiano laudatorum, qui solus ejusmodi Canones compilavit.

Quædam præterea referuntur in Corpore Juris Orientalis, Synodi Orientales, quæ non laudantur in Corpore Juris Occidentalis. Tales sunt illæ, quas PHOTIUS celebravit, quæve in gratiam ejus celebratæ sunt. Talis est etiam *Constantinopolitana*, quæ sub NECTARIO ejus Civitatis Patriarchâ, habita est. Concilium *Carthaginense* à S. CYPRIANO celebratum ex LXXXIV. constans Episcopis, quod Baptisimum ab Hæreticis, vel Schismaticis collatum damnavit & reprobavit, Corporis Juris Orientalis pars etiam est, ad cujus Decreti calcem referuntur Sententiæ Patrum in *Scholiis ZONARÆ*; ejus autem in Corpore Juris Occidentalis mentio non fit, nisi obiter, occasione Canonum, qui illi adversantur. Codex Ecclesiæ Africanæ integer, Corpori Juris Orientalis est etiam insertus. Ipse autem in Corpore Juris Occidentalis nequidem laudatur, sed duntaxat Canones Conciliorum *Carthaginensium ac Milevitanorum* in hoc referuntur. *Epistolæ Canonice* Patrum Græcorum, Episcoporum, aut Patriarcharum, quæ numerum 20. superant, suntque pars valde insignis Corporis Juris Orientalis; integræ quippè referuntur cum omnibus suis Canonibus: de iis autem nihil dicitur in Corpore Juris Occidentalis, quamvis simul junctæ, ad numerum 150. Canonum gravissimorum, & amplius exurgant. De illis Patribus nominatim egimus, in *Indice* sive Extracto Collectionis BLASTARIS. Prima est DIONYSII Alexandrini, mediantequæ Sæculo III. prodiit; Postrema à TARASIO Constantino Patriarchâ, sub finem Sæculi VIII. scripta est. Plures solus BASILIUS Canones condidit, quam cæteri collectivè sumpti; quippè sunt XCIII. Præter DIONYSIUM quinque sunt ALEXANDRI, NI Patriarchæ Epistolarum Canoniarum Auctores.